

PROTOKOLL
for
møte i Omsetningsrådet
tirsdag 1. februar 2022 kl. 21:00
Digitalt møte

Møtet ble hevet kl. 21:50.

| | |
|----------------------------|---|
| Til stede: | Björg Tørresdal, Bjørn Gimming, Marit Haugen, Kjersti Hoff, Trine Hasvang Vaag, Anne Jødahl Skuterud, Gaute Lenvik, Anne Berit Aker Hansen, Bjørn-Ole Juul-Hansen, Arnfinn Hongseth og Thea Susanne Skaug |
| Forfall: | |
| Fra Landbruksdirektoratet: | Nina Strømnes Rodem, Jørn Rolfsen, Marit Jerven, Hans Peder Hvide Bang og Ellen Karin Solevåg |

Saksliste

| | | |
|--------|---|---|
| 008/22 | Godkjenning av innkalling og dagsorden..... | 2 |
| 009/22 | Kjøtt og egg - Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE - utsatt sak..... | 4 |

| | | |
|---------------------------|--|-------------------------|
| Saksnr.: 008/22 | Sektor: Alle | Styre/råd: OR |
| Behandling: 01.02.2022 | Tittel: Godkjenning av innkalling og dagsorden | Saksnr.: 22/25291-1 |

Møtebehandling

Enstemmig vedtak i samsvar med innstilling.

Vedtak

Innkalling og dagsorden godkjennes.

Godkjenning av innkalling og dagsorden

Saksdokumenter sendt ut elektronisk til medlemmer og varamedlemmer. Dokumentene er også lagt inn i skyløsningen Jottacloud.

| | | |
|---------------------------|--|-------------------------|
| Saksnr.: 009/22 | Sektor: Kjøtt og egg | Styre/råd: OR |
| Behandling: 01.02.2022 | Tittel: Kjøtt og egg - Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE - utsatt sak | Saksnr.: 22/2451-3 |

Beskrivelse

I Omsetningsrådets møte 28. januar 2022 vedtok rådet å utsette behandling av sak 06/22 «Kjøtt og egg – Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE».

Nortura leverte etter møtet 28. januar et notat til Omsetningsrådet med nærmere beskrivelse av praktiske forhold knyttet til en eventuell ekstraordinær endring av PGE. Rådets medlemmer fikk mulighet for å levere sine innspill til Norturas brev, og disse er vedlagt innstillingen.

Partene i jordbruksavtalen har 1. februar 2022 hatt møte med følgende protokoll:

«Partene viser til Norturas søknad til Omsetningsrådet om å justere planlagt gjennomsnittlig engrospris for 1. halvår 2022, og den ekstraordinære veksten i produksjonskostnader og internasjonale råvarepriser.

Partene er enige om at i denne ekstraordinære situasjonen skal ordlyden i jordbruksavtalen punkt 2.2.1, første avsnitt, ikke være til hinder for at Nortura kan sette ny planlagt gjennomsnittlig engrospris én gang med virkning for gjenværende del av første halvår 2022.»

Hjemmel

Forskrift av 01.07.2003 nr. 919 om Omsetningsrådets myndighet vedrørende markedsregulering for jordbruksråvarer § 2 (rammeforskriften)

Forskrift av 22.10.2008 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer § 6 andre ledd og § 7-1 (markedsreguleringsforskriften)

Retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren fastsatt av Omsetningsrådet 31. mars 2011, og retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren fastsatt av Omsetningsrådet 21. juni 2013, jf. Forskrift av 22.10.2008 nr. 1136 om markedsregulering til å fremme omsetningen av jordbruksvarer.

Forutsetninger

Vedlegg

Brev fra Nortura datert 28. januar 2022
 Innspill fra KLF datert 31. januar 2022
 Innspill fra Coop datert 1. februar 2022
 Innspill fra KLF datert 1. februar 2022

Møtebehandling

Bjørn-Ole Juul-Hansen foreslo at varslingsfristen settes til to måneder i stedet for en måned. Leder Bjørg Tørresdal foreslo utfra dette å stemme over forslaget om varslingsfrist før rådet tok endelig stilling til forslag til vedtak. Rådet stemte over forslaget om en måned, og forslaget stod med 9 mot 2 stemmer. Bjørn-Ole Juul-Hansen og Arnfinn Hongseth stemte mot.

Bjørn-Ole Juul-Hansen ga deretter følgende protokolltilførsel, med støtte fra Arnfinn Høngseth:

«Forutsigbarheten for alle parter som er ivaretatt gjennom dagens regelverk for endring av PGE og varsling av prisendringer i Volummodellen, er med dette brutt.

For å begrense utfordringene som avtalepartenes vedtak medfører, og for å gi aktørene i verdikjeden en mulighet til å forhandle vilkår med sikte på å flytte merkostnaden ut i forbrukermarkedet, bør varslingsperioden følge ordinær praksis for PGE-endring i oktober, dvs prisløype en uke etter PGE varsel samt gjennomføring av prisendringer etter 2 måneder. En kortere varslingsfrist vil etter KLFs vurdering på sikt bidra til å undergrave Volummodellen, men behovet for rask PGE-vekst framstår imidlertid sterkt fra landbruket.»

Vedtaket fra denne saken frigis ved møteslutt. Foreløpig protokoll frigis så snart den er klar.

Med dette ble saken enstemmig vedtatt i samsvar med innstilling.

Vedtak

Omsetningsrådet gir Nortura dispensasjon fra retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren og retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren, til å gjennomføre protokoll av 1. februar 2022 vedtatt av partene i jordbruksavtalen.

Endring av planlagt gjennomsnittlig engrospris skal kunngjøres med minimum en måneds varsel. Planlagt prisløype skal kunngjøres innen en uke etter kunngjøringen av planlagt gjennomsnittlig engrospris.

Kjøtt og egg - Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE - utsatt sak

Innledning

I Omsetningsrådets møte 28. januar 2022 vedtok rådet å utsette behandling av sak 06/22 «Kjøtt og egg – Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE». Saken legges frem for rådet for ny behandling. Innstillingen fra møtet 28. januar 2022 gjengis ikke her, det vises i så måte til protokollen fra saken.

Nortura leverte etter møtet 28. januar et notat til Omsetningsrådet med nærmere beskrivelse av praktiske forhold knyttet til en eventuell ekstraordinær endring av PGE. Notatet ble sendt rådets medlemmer om formiddagen 29. januar. Rådets medlemmer fikk mulighet for å levere sine innspill til Norturas brev, og KLF og Coop har levert innspill. Disse er vedlagt innstillingen.

I protokoll fra møte mellom jordbruksavtalepartene 1. februar 2022 står det følgende:

«Partene viser til Norturas søknad til Omsetningsrådet om å justere planlagt gjennomsnittlig engrospris for 1. halvår 2022, og den ekstraordinære veksten i produksjonskostnader og internasjonale råvare-priser.

Partene er enige om at i denne ekstraordinære situasjonen skal ordlyden i jordbruks-avtalen punkt 2.2.1, første avsnitt, ikke være til hinder for at Nortura kan sette ny planlagt gjennom-snittlig engrospris én gang med virkning for gjenværende del av første halvår 2022.»

Landbruksdirektoratets vurdering

I Omsetningsrådets møte 28. januar 2022 vedtok rådet å utsette behandling av sak 06/22 «Kjøtt og egg – Vurdering av mulighet for ekstraordinær endring av PGE».

Det heter i Landbruksdirektoratets innstilling til rådets møte 28. januar 2022:

«Nortura begrunner sin henvendelse til Omsetningsrådet i den ekstraordinære kostnadsveksten bonden har hatt og behovet for å videreføre denne i markedet. Det er ingen tvil om at dette er en alvorlig situasjon for næringen. Landbruksdirektoratet som sekretariat for rådet har vurdert Omsetningsrådets oppgave knyttet til prissystemet under volummodellen og har kommet frem til at det ikke har myndighet til å endre dette, men at mulighetene primært ligger hos avtalepartene i jordbruksavtalen.

Landbruksdirektoratet som sekretariat for Omsetningsrådet innstiller derfor på at Norturas søknad ikke innvilges.»

Partene i jordbruksavtalen har hatt møte 1. februar 2022, og kommet til det resultat som er gjengitt i innledningen. Dette gir grunnlag for Omsetningsrådet til å vurdere om Omsetningsrådet kan dispensere fra gjeldende retningslinjer om informasjonsflyt i kjøtt- og eggsektoren når det gjelder rådets regulering og håndhevelse av informasjonsplikten.

Informasjonsplikten er regulert i rammeforskriften § 2 vedtatt av Landbruks- og matdepartementet som lyder:

«§ 2. Informasjonsplikt

Vedtak om markedsregulators informasjonsplikt skal sikre alle markedsaktører lik

tilgang på informasjon om aktiviteter markedsregulator utfører i kraft av reguleringsansvaret, herunder produksjons- og forbruksprognoser, prisprognoser, prisnoteringer og reguleringsaktiviteter. Informasjon skal gjøres tilgjengelig umiddelbart etter at vedtak om endring/tiltak er foretatt.»

Omsetningsrådet skal håndheve denne plikten. Dette har rådet gjort gjennom å vedta markedsreguleringsforskriften § 6, og retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren. Tilsvarende retningslinje er vedtatt for eggsektoren (se nedenfor). Retningslinjene er fastsatt i henhold til markedsreguleringsforskriften § 7-1. At markedsregulator er forpliktet til å følge disse reglene fremgår av markedsreguleringsforskriften § 3-1 tredje ledd, som sier at "markedsregulator er forpliktet til å etterleve de vilkår som Omsetningsrådet setter vedrørende forsynings-, mottaks- og informasjonsplikt».

Retningslinjen som det er aktuelt å dispensere fra er retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren pkt 5 som lyder:

«5. Markedsregulators vurdering av prissituasjonen

Storfe, sau/lam og svin

Markedsregulator skal for hvert halvår fastsette en planlagt gjennomsnittlig engrospris. Planlagt gjennomsnittlig engrospris er bindende oppover og skal kunngjøres innen 25. mai og 25. oktober. Med utgangspunkt i planlagt gjennomsnittlig engrospris skal markedsregulator fastsette en tilhørende planlagt prisløype. Planlagt prisløype kunngjøres innen 1. juni og 1. november.

Markedsregulator skal varsle eventuell reduksjon av gjennomsnittlig engrospris, sammen med tilhørende prisløype, samtidig med volumprognosene i mars og/eller september. Dersom det vurderes som nødvendig kun å endre prisløypen for å oppnå fastsatt gjennomsnittlig engrospris for prisperioden, skal dette varsles til de samme tidspunktene. Videre er markedsregulator forpliktet til å orientere om markedssituasjonen og forklare/dokumentere eventuelle avvik/endringer ved forespørsel.»

Retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren punkt 4 har identisk tekst. Nortura ber Omsetningsrådet endre eller gjøre unntak fra begge disse retningslinjene for å imøtekomme Norturas behov i en ekstraordinær situasjon.

Omsetningsrådet har hjemmel til å dispensere fra sitt regelverk i markedsreguleringsforskriften § 7-1 som lyder:

«Omsetningsrådet kan gi dispensasjon fra og utfyllende retningslinjer til denne forskriften.»

Nortura begrunner sin søknad med den ekstraordinære situasjonen i markedet. Det hitsettes fra søknaden:

«Den ekstraordinære kostnadsveksten som nå treffer husdyrproduksjonen er kritisk og det er behov for bonden å videreføre kostnadsveksten i markedet. Fra og med 15/12 2021 vil husdyrprodusentene oppleve betydelig økte kostnader knyttet til kraftfôr. Energikostnadene er betydelige. I tillegg opplever Nortura betydelig økning i kostnadene knyttet energi og emballasje. Økning i slaktekostnadene som knytter seg til emballasje og energi vil bli videreført til bonde. Nortura holder tilbake økte lønns- og kapitalkostnader. I ytterste konsekvens kan vi oppleve at enkelte produsenter reduserer

produksjonen som følge av økte kostnader.»

Norturas søknad peker på en vanskelig situasjon i egg- og kjøttmarkedet, en bekymring Landbruksdirektoratet som Omsetningsrådets sekretariat deler. Siden jordbruksoppkjøret 2021 har landbruket blitt rammet av stor kostnadsvekst for flere innsatsfaktorer, som er svært krevende for næringen. Økte kostnader knyttet til blant annet gjødsel, byggevarer, energi og kraftfôr gir bonden en svært presset økonomi. Dette har medført tilleggsforhandlinger mellom avtalepartene, og 28. oktober 2021 ble det inngått avtale om kompensasjon for kostnadsvekst på gjødsel og bygningsmaterialer på 754 mill. kroner. I januar 2022 foreslo regjeringen en kompensasjonsordning for strøm for jordbruk og veksthus kostnadsberegnet til 500 mill. kroner, som ble oversendt Stortinget 28. januar (Prop. 56 S (2021-2022) fra LMD) og som vil bli behandlet så raskt som mulig. Det store behovet for kompensasjonsordninger viser hvor alvorlig situasjonen er, og det er usikkert hvordan situasjonen vil utvikle seg videre.

Nortura peker på den ekstraordinære kostnadsveksten i sin søknad, og viser særlig til økte kostnader knyttet til kraftfôr, energi og emballasje. Kostnadene har økt betydelig mer enn Nortura forutsatte ved fastsettelse av PGE i oktober 2021. Nortura viser til at ytterste konsekvens kan medføre at enkelte produsenter reduserer produksjonen som følge av økte kostnader. Nortura ser ingen mulighet for å øke prisen før i andre halvår 2022, innenfor de rammene som gjelder i dag for volummodellen. Avregningspris til produsent er en avledet pris av engrosprisen. For å kunne videreføre den ekstraordinære kostnadsveksten fra bonden og ut i markedet, ber Nortura Omsetningsrådet vurdere om markedsregulator bør kunne ha mulighet for å justere PGE i slike ekstraordinære situasjoner.

Slik Landbruksdirektoratet ser det gir den situasjonen som Nortura beskriver, og dessuten den enigheten som partene i jordbruksoppkjøret har kommet frem til (beskrevet ovenfor) grunn til å dispensere fra retningslinjer for informasjonsflyt i kjøttsektoren pkt. 5 og retningslinjer for informasjonsflyt i eggsektoren pkt. 4.

Omsetningsrådets myndighet

Med referanse til sak 06/22 ser Landbruksdirektoratet grunn til å understreke følgende. Omsetningsrådets vedtak bygger på, og begrenses av den myndighet Omsetningsrådet har til å gi regler og å håndheve informasjonsplikten slik denne er formulert i rammeforskriften § 2, og markedsreguleringsforskriften § 6. Når det gjelder markedsregulators fastsetting av planlagt gjennomsnittlig engrospris er det Omsetningsrådets ansvar etter informasjonsplikten å sørge for at alle markedsaktører får lik tilgang på informasjon om markedsregulators fastsetting av prisprognosene og prisnoteringene, og at informasjon gjøres tilgjengelig umiddelbart etter at vedtaket om ny PGE er foretatt.

Omsetningsrådets vedtak om informasjonsplikten skal også sørge for at markedsregulators fastsettelse av PGE utformes på en måte som gjør at de i minst mulig grad påvirker konkurranseforholdene mellom ulike aktører eller grupper av aktører i markedet, jf. rammeforskriftens formålsbestemmelse i § 1. Dette tilsier at Omsetningsrådet, innenfor den myndigheten rådet har, tilskynder at markedsregulators vedtak om å fastsette PGE i minst mulig grad virker forstyrrende på markedet. Det er en langvarig praksis som går ut på at det settes en relativt romslig varslingsfrist mellom fastsettingen av PGE kunngjøres og når denne iverksettes i markedet. Denne varslingsfristen er satt for at aktørene i markedet skal kunne innrette seg til den nye PGEen.

Varslingsfrist

I Omsetningsrådets retningslinjer om informasjonsflyt er det gitt at ved fastsettelse av PGE for første halvår skal PGE kunngjøres 25. oktober, og for andre halvår skal den kunngjøres 25. mai. Dette gir en varslingsperiode på ca. 2 måneder og en uke for første halvår og en

varslingsperiode på ca. en måned og en uke for andre halvår. Norturas forslag for ekstraordinær endring av PGE for første halvår 2022 legger opp til en varslingsperiode på fire uker, og Norturas forslag er dermed noe kortere enn ordinær varslingsperiode for PGE for andre halvår og betydelig kortere enn perioden for første halvår. KLF spiller inn at det bør være minst to måneder varsling for denne endringen. Planlagt prisløype kunngjøres 1. juni og 1. november, som er en uke etter kunngjøring av PGE.

Markedsregulator kan redusere gjennomsnittlig engrospris i inneværende halvår, og det er gitt i retningslinjene at en slik reduksjon skal varsles samtidig med volumprognosene i mars og/eller september. Det er ikke gitt nærmere frister for varslingen av en slik endring. Endringen er imidlertid begrenset til reduksjon.

Reglene for varsling har normalt vært nedfelt av departementet ved høring av regelverksendringer, og så har Omsetningsrådet fulgt opp dette ved å legge inn disse fristene i sine retningslinjer som oppfølging av informasjonsplikten. Det foreligger ikke regler for varsling ved en slik ekstraordinær situasjon som nå.

Bakgrunnen for å endre PGE på nåværende tidspunkt er en ekstraordinær situasjon. Aktørene er ikke forberedt på denne endringen som de er på de ordinære prisendringene. Nortura gikk ut i pressen i desember 2021 og informerte om deres søknad til Omsetningsrådet om ekstraordinær endring av PGE. Næringen har dermed kjent til at en slik endring kan komme, imidlertid har ikke aktuelt tidspunkt for endring vært kjent. Grunnlaget for prisendringen er en ekstraordinær kostnadsvekst i landbruket, og jo tidligere prisendringen blir gjeldende, jo før kan bøndene få dekket noe av kostnadsøkningene gjennom økt pris. Samtidig vil ulike aktører i markedet rammes ulikt av en slik ekstraordinær prisendring, og det er usikkerhet knyttet til mulighetene for å videreføre kostnadene ut i hele verdikjeden.

Konklusjon

En endring av PGE påvirker mange aktører i markedet, og innspill fra rådsmedlemmer peker på utfordringer ved en slik ekstraordinær endring. Med kort tid til saksbehandling er det vanskelig å få belyst alle problemstillinger og mulige konsekvenser ved en slik prisendring.

Den ekstraordinære kostnadsveksten i jordbruket har gitt bøndene en svært presset økonomi, og det er behov for løsninger som bidrar til å dekke de store kostnadene.

På bakgrunn av den ekstraordinære kostnadsveksten i jordbruket og protokoll fra møtet mellom jordbruksavtalepartene 1. februar 2022, innstiller Landbruksdirektoratet på at Omsetningsrådet gir Nortura dispensasjon fra retningslinjer om informasjonsflyt i kjøttsektoren og retningslinjer om informasjonsflyt i eggsektoren for å gjennomføre nevnte protokoll fra 1. februar 2022. Det innstilles på at planlagt gjennomsnittlig engrospris skal kunngjøres med minimum en måneds varsel. Planlagt prisløype skal kunngjøres innen en uke etter kunngjøringen av planlagt gjennomsnittlig engrospris.